

TMUN'2024
HUKUK KOMİTESİ

HAZIRLAYAN: Zeynep Duru Demir, Işıl Ece Karaarslan

İÇİNDEKİLER

Genel Sekreterin Mesajı.....	4
Komitenin Tarihçesi ve Yapısı.....	5
<u>Gündem 1 - Artan su ihtiyacı sorunuyla birlikte uluslararası su hukukunda ortaya çıkan açıkların incelenmesi</u>	
Problemin Tanımı.....	5
Kavram Sözlüğü.....	6
Problemin Tarihçesi ve Zaman Şeridi.....	7
Problemin Güncel Durumu.....	7
Problemde Rol Oynayan Aktörler.....	10
Bildiri Teklifinin Yanıtlaması Gereken Sorular.....	10
Araştırma Önerileri.....	10
Kaynakça.....	11
<u>Gündem 2 - Gelişmiş ülkelerde uygulanan nüfus kontrol yöntemlerinin doğruluğunun hukuki açıdan incelenmesi</u>	
Problemin Tanımı.....	12
Kavram Sözlüğü.....	13

Problemin Tarihçesi ve Zaman Şeridi.....	14
Ülkelerin Nüfus Politikaları.....	16
Güncel Durum ve İçinde Bulunulan Problem.....	18
Problemde Rol Oynayan Aktörler.....	19
Bildiri Teklifinin Yanıtlaması Gereken Sorular.....	19
Araştırma Önerileri.....	20
Kaynakça.....	20

Genel Sekreterin Mesajı

Değerli Katılımcılar,

20-21-22 Ocak 2024 tarihlerinde gerçekleştireceğimiz TAKEV Model Birleşmiş Milletler Konferansı'nın dördüncü resmi oturumunda yönetim ekibimiz adına sizleri ağırlamaktan onur duyuyoruz. Geçmiş yıllara dayanan deneyimlerimizin, bu yılki konferansımızı sizler için unutulmaz bir tecrübe haline getirmek için bize gerekli deneyimi sağladığına inanıyoruz ve önümüzdeki bu üç günü sizlerle paylaşacak olmaktan mutluluk ve heyecan duyuyoruz.

TMUN'24'ün yönetim ekibi olarak güncel ve düşündürücü gündem maddelerimizle tüm katılımcılarımız için ufuk genişletici bir konferans ortamı yaratmayı amaçlıyoruz. Azimli ve çalışkan akademik ekibimiz, güçlü bir tutkuya sahip oldukları konular üzerine odaklanarak güncel ve geniş kapsamlı komite ve gündem maddelerini ortaya çıkardı. Konferansımızda yeni fikirlere yoğunlaştırıcı Genel Kurul Komitelerinden dinamik krizlere kadar uzanan 10 komitemiz arasından delegelerimizin kendilerine uygun bir komite bulacaklarına gönülden inanıyoruz.

Çalışkan ve özverili delegelerimizden yenilikçi fikirler görmeyi heyecanla bekliyor ve tüm katılımcıların modern dünya problemlerine farklı bakış açıları kazanmış olarak konferanstan ayrılmalarını umut ediyoruz.

Saygılarımla,

TMUN'24 Genel Sekreteri- Elif Ayşe Yıldız

KOMİTENİN TARİHÇESİ VE YAPISI

Hukuk Komitesi, diğer ismiyle Altıncı Komite; Birleşmiş Milletler'in altı genel komitesinden biridir. Hukuk Komitesinin amacı, Birleşmiş Milletler'in ana hedeflerini -her vatandaş için adalet, güvenlik, ekonomik stabilite ve sosyal eşitlik- hukuk ve etik kavramlarına referansla incelemektir. Bu bağlamda uluslararası hukuk ve Birleşmiş Milletler kapsamına giren yasaları başlıca inceleyen bir oluşumdur.

Altıncı Komite, Genel Kurul'un yıllık toplantısına paralel olarak her yıl altı hafta süreyle toplanır, çalışmaları genel görüşmeden sonra başlar ve Kasım ayı ortasına kadar tamamlanır. Zaman zaman Genel Kurul'un talebi üzerine, komite önemli konuları ele almak üzere yeniden toplanabilir. Komite çalışmalarına başlamadan önce Genel Kurul, komiteye sunulacak gündem maddelerinin bir listesini hazırlar. Ortak gündem maddeleri şunları içerir:

- Adaletin ve uluslararası hukukun teşviki
- Hesap verebilirlik ve Birleşmiş Milletler'in adalet meseleleri
- İlaç kontrolü
- Suç ve hukuka aykırı eylemlerin önlenmesi
- Uluslararası terörle mücadele
- Uluslararası bağlamda hukuki anlaşmazlıkların çözülmesi

GÜNDEM 1: Artan su ihtiyacı sorunuyla birlikte uluslararası su hukukunda ortaya çıkan açıkların incelenmesi

PROBLEMİN TANIMI

Uluslararası Su Hukuku, teamül hukuku (örf, adete dayanan hukuk), evrensel uygulama kapsamına sahip çerçeve anlaşmalar, bölgesel çerçeve anlaşmalar ve belirli su kaynakları için bölgesel veya iki uluslu su hukuku anlaşmalarından oluşur. Uluslararası Su Hukuku, kaynağı ne olursa olsun, tüm uluslararası hukukun zayıf noktalarını paylaşır: Kurallarını uygulama konusunda tartışmasız güce sahip hiçbir kurum yoktur. Bu spesifik zayıflıklara rağmen, uluslararası su kaynaklarının yönetimi için uluslararası su hukuku vazgeçilmezdir. 200'den fazla uluslararası nehir havzasının üçte birinden fazlası herhangi bir uluslararası anlaşma kapsamında olmadığından, bu aynı zamanda teamül hukuku kuralları için de geçerlidir. Ayrıca, geleneksel su hukuku ilkeleri, su diplomasisinde önemli argümanlar oluşturmaktadır.

Belirlenmiş bir su kaynağını kullanma yasal hakkı, su hakkı olarak bilinir. Su hakları için kullanılan iki ana model vardır. Birincisi, bitişik arazinin sahibinin yanındaki topraktaki su hakkına sahip olduğu kıyıdaşlık hakları ilkesidir. Diğer büyük model ise kadim hak ilkesidir, bir su kaynağından ilk yararlanan taraf, mülkün su kaynağına yakın olup olmadığına bakılmaksızın ilk haklara sahiptir. Kıyıdaşlık hakları sistemleri genellikle suyun bol olduğu

bölgelerde daha yaygındır, kadim hak sistemleri ise kuru iklimlerde daha yaygındır. Su kaynakları yasası karmaşık olduğundan, birçok alanda iki modelin bir kombinasyonu vardır.

Modern su kanunu ve mevzuatı, sürdürülebilir kaynak tahsis ve yönetimini sağlamalıdır. Bu amaçla yasa koyucu, yalnızca siyasi ve kültürel arka planı ve ekonomik ihtiyaçları değil, aynı zamanda doğal kaynak suyunu yöneten doğal yasaları da dikkate almak zorundadır. Veri toplama ve gözlem önemlidir. Uyum için planlama kadar araçlar ve prosedürler de vazgeçilmezdir. Her seviyedeki su yasası hala önemli iyileştirmeler gerektirmektedir.

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Birleşmiş Milletler Su Yolları Sözleşmesi: Birleşmiş Milletler tarafından 21 Mayıs 1997'de kabul edilen ve uluslararası su kaynaklarının kullanımı ve korunmasına ilişkin uluslararası bir antlaşmadır. Hem yüzey hem de yeraltı sularını kapsar. "Artan su talebinin ve insan davranışının etkisinin farkında olan" Birleşmiş Milletler, mevcut ve gelecek nesiller için su kaynaklarının korunmasına ve yönetilmesine yardımcı olmak amacıyla bu belgeyi hazırlamıştır. Taslak hazırlandığı andan itibaren, bu sözleşmenin 17 Ağustos 2014'te yürürlüğe girmesi 17 yıldan fazla sürdü.

Sondaj: Deniz, göl gibi bir suyun derinliğini sonda ile ölçmek anlamına gelir.

Kıyıdaş: Aynı suya kıyısı olan ülke veya şehirlerden her birini ifade eder. (= sahilдар)

Debi hakkı: Belirli bir su kaynağının sularının ne kadarının akmasına izin verileceğini ve ne kadarının depolanabileceğini düzenler. Bu, hidroelektrik santralleri gibi tesisler için önemlidir.

Johnston Planı: Ürdün Vadisi'nin birleşik su kaynaklarının geliştirilmesine yönelik bir plan olan ve yaygın olarak "Johnston Planı" olarak bilinen bir plandır. 1953 ile 1955 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri Özel Temsilcisi Eric Johnston tarafından müzakere edilip geliştirildi ve Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) tarafından yaptırılan daha önceki bir plana dayanmaktadır.

Akifer: Ekonomik olarak önemli miktarda suyu depolayabilen (yüksek permeabiliteye sahip) ve yeterince hızlı bir şekilde iletebilen (iletken) geçirgen jeolojik birimlerdir.

Havza: Bir nehir veya göl havzası olarak tanımlanır; nehrin kaynağı ile sonlandığı yer arasında kalan, nehre su veren tüm alanı kapsar.

PROBLEMİN TARİHÇESİ VE ZAMAN ŞERİDİ

Su, yaşamın kaynağıdır ve insanlar tarih boyunca tarım, beslenme, ulaşım gibi birçok alanda su kaynaklarından faydalanmışlardır. Coğrafi keşifler ve nüfus artışının etkisiyle su mülkiyeti üzerindeki tartışmalar giderek artmıştır.

Orta Çağ'da su mülkiyetiyle ilgili belirli kanunlar veya düzenlemeler bulunmamaktaydı. Toprak sahibi, su yoluna veya bir kısmına sahipti ve teknik olarak istediği gibi kullanma hakkına sahipti. Eğer nehir, arazisinin sınırını oluşturuyorsa, o toprak sahibi nehrin yatağının yarısına sahip olurken, diğer yarısı karşı kıyıdaki arazinin sahibine aitti. Bu durumda, nehrin yukarısına bir yönlendirme inşa eden ve akıntı yönündeki bir değirmenin suyundan veya enerjisinden yoksun bırakan değirmenci, akıntı yönündeki toprak sahibinin mülküne el koyabilir veya feodal terimlerle onun mülküne sahip olabilirdi. Yani, kara tabanlı su hakları başlangıçta nehir yatağının mülkiyetine dayanmaktaydı. Akış açısından tanımlanmamış olduğundan, özel nehirlerde yatağın sahibinin doğal olarak kıyıların da sahibi olması dışında nehrin kıyılarıyla ilgisi yoktu.

PROBLEMİN GÜNCEL DURUMU

Artan nüfus, iklim değişikliği ve sınırlı su kaynaklarına yönelik rekabet nedeniyle su paylaşımı sorunları ve anlaşmazlıkları dünya çapında önemli bir sorun olmaya devam ediyor. Çeşitli bölgelerdeki mevcut su paylaşımı sorunlarından bazıları şunlardır:

Afrika Ülkeleri: Temiz Su Kıtlığı

Suyun temel insan ihtiyaçlarını karşılamak için kullanım hakkı, uluslararası insan hakları hukuku tarafından korunmaktadır. Suya erişim hakkı, uluslararası insan hakları anlaşmaları, beyannameler ve diğer standartlar dahil olmak üzere çeşitli uluslararası belgeler aracılığıyla uluslararası hukukta tanınmıştır. Afrika'nın bazı bölgelerinde günümüzde dahi yaşanan temiz su sorunu, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamaması bakımından insan hakları ihlalidir. UNESCO'nun hazırladığı Dünya Su Raporu'na göre, 2 milyar insanın düzenli temiz su kaynaklarına erişimi bulunmamaktadır.

Afrika'nın su sorununun birçok sebebi vardır. Sömürgeciliğin bıraktığı sistemsizlik, doğal kaynakların etkin kullanılamaması, ekonomik çöküntü, altyapı yetersizlikleri, terör ve hızlı nüfus artışı gibi birçok etken, Afrika'da temiz su kaynaklarına erişilememesinin nedenlerindendir. Ekonomik olarak geri kalmışlık, gerekli baraj yatırımlarının yapılamamasına yol açmaktadır. Aynı zamanda kıtada yer altı su kaynaklarına sondaj yapılarak ulaşılabilmesine rağmen nitelikli insan kaynağı eksikliği ve sondaj maliyetlerinin karşılanamaması, bu imkandan yararlanılamamasına neden olmaktadır. Devlet otoritesinin eksikliği, eğitilmiş nüfusun azlığı ve hızlı nüfus artışı, kaynakların ulaşılamaz veya yetersiz olması da sorunun sebepleri arasındadır.

Göller, su kaynağı olarak Afrika'nın birçok bölgesinde bulunmasına rağmen, bilinçsiz su kullanımı nedeniyle her geçen gün su miktarları azalmaktadır. Günümüzde kirli su tüketmeye mecbur kalan bölgelerde, kolera, tifo, ishal, zatürre ve dizanteri gibi birçok hastalığa bağlı ölümler meydana gelmektedir.

Ürdün Nehri Havzası

İsrail, Ürdün ve Filistin Ürdün Nehri'ni ve kollarını paylaşıyor. Su hakları ve suya erişim konusundaki anlaşmazlıklar, bu bölgede uzun süredir devam eden sorunlardandır. Ürdün Nehri Havzası, Lübnan, Suriye ve İsrail'den Ölü Deniz'e kadar uzanan bir bölge olup, bölgedeki önemli bir su depolama sistemidir. Ürdün ve Yermuk nehirleri, Suriye ile Ürdün arasındaki sınırı oluşturur. Ürdün Nehri, İsrail'in en büyük yüzey suyu depolama kaynağı olan Tiberias Gölü'ne ve Ölü Deniz'e akmaktadır. Ürdün'ün önemli bir kolu olan Yermuk Nehri, Ürdün ile İsrail arasındaki sınırı oluşturan Kral Abdullah Kanalı'na besler. Havza aynı zamanda yeraltı akiferlerinde depolanan suyu da içermektedir; Batı Şeria'daki Dağ Akiferi, bu akiferlerin en büyüğüdür. Ürdün Nehri Havzası'nın kıyıdaşları, Lübnan, Suriye, İsrail, Ürdün ve Filistin'dir. Havza çapında bir anlaşma yapılması yönündeki girişimlere rağmen, şu anda böyle bir anlaşma mevcut değildir. 1955 su tahsis planı olan Johnston Planı, ulusal su politikasını etkiledi, ancak siyasi nedenlerden dolayı başarısız oldu.

Ürdün ve Suriye, Yarmuk Nehri'nin geliştirilmesine yönelik hidroelektrik üretimi ve su depolama amaçlı bir baraj inşa etmeyi amaçlayan üç ikili anlaşma imzaladı. İlk anlaşma, İsrail'in protestosu ve 1967 Haziran Savaşı nedeniyle hiçbir zaman hayata geçirilemedi. 1987 yılında Suriye ve Ürdün arasında, Makarin'de bir baraj inşa edilmesinin gerekliliğini teyit eden "Yermuk Sularının Kullanımına İlişkin Anlaşma" imzalandı. Anlaşma hükümlerinin uygulanması amacıyla Suriye-Ürdün Ortak Komitesi kuruldu. 2001 yılında mali ve teknik kısıtlamalar nedeniyle barajın boyutu 300 mcm'den 110 mcm'ye düşürüldü. 1987 yılından bu yana 20'nin üzerinde baraj inşa edilmiş ve 3000'in üzerinde kuyu açılmıştır. Ürdün, Suriye'nin su paylaşım anlaşmasını ihlal ettiğinden ve Ürdün ile Suriye arasında şu anda güvenilir ve tatmin edici bir su paylaşımı çözümünün bulunmadığından şikayetçidir.

1994 yılında İsrail ve Ürdün, suya odaklanan bir Barış Antlaşması imzaladı. Anlaşma, iki ülke arasındaki su sorunlarını karşılıklı olarak su haklarını tanıyarak ve su kaynaklarının birbirine zarar vermemesini sağlayarak çözmeyi amaçlıyor. Anlaşma aynı zamanda su kaynaklarının ihtiyaçları karşılama yetersiz olduğunu kabul ediyor ve durumu hafifletmek için bölgesel ve uluslararası işbirliği öneriyor. Taraflar, mevcut ve yeni su kaynaklarının geliştirilmesi, kirliliğin önlenmesi ve su kıtlığının hafifletilmesine yardımcı olunması konusunda işbirliği yapmayı kabul ediyor.

Nil Nehri Havzası

Nil Nehri, 11 ülke tarafından paylaşılan sınırların ötesinde bir nehirdir: Burundi, Mısır, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Eritre, Etiyopya, Kenya, Ruanda, Güney Sudan, Sudan, Tanzanya ve Uganda. Kıyıdaş ülkeler arasında yıllık akışın %82'sini sağlayarak Nil Nehri'ne

en büyük katkıyı sunan ülke Etiyopya'dır. Nil Nehri'nin su hakları, havzanın coğrafyası, iklimi ve siyasi tarihi nedeniyle oldukça karmaşıktır. Artan nüfus, farkındalık ve su talebi, sömürge öncesi, sömürge dönemi ve sonrasında su hakları üzerinde çeşitli taleplere yol açmaktadır.

Mavi Nil, Etiyopya Dağlık Bölgesi'ndeki kolların oluşturduğu bir koleksiyondur ve yerleşim yerlerinden, tarım alanlarından ve doğal manzaralardan akan en büyük koldur. Havzadaki su talebi, nüfus artışı, iklim faktörleri ve küçük ve orta ölçekli sulama ve su toplama projelerinin etkisiyle sürekli olarak artmaktadır. Hem hidroelektrik hem de sulama amaçlı yan nehirler üzerine küçük barajlar ve kontrol yapıları inşa edilmektedir.

Etiyopya, Nil nehir kolları üzerinde birçok baraja yatırım yapmaktadır ve 2011'den beri Mavi Nil üzerinde Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (GERD/Grand Ethiopian Renaissance Dam) adıyla büyük bir baraj inşa etmektedir. Nil ve kolları üzerinde otuzun üzerinde baraj ve su kontrol yapısı bulunmasına rağmen, Mavi Nil üzerindeki barajlar, Nil'in ana su kaynağı olması nedeniyle önemlidir. GERD, Nil'in su hakları sorununu gündeme getirmiştir. Baraj nedeniyle nehirde aşağı doğru akışın azalması endişesi, Etiyopya ile Mısır arasında bir anlaşmazlık yaratmıştır. Su hakları ve su paylaşımı konusunda net bir müzakere ve anlaşma olmaması, durumu karmaşık hale getirmiştir.

Orta Doğu'da Su Sorunu

Ortadoğu bölgesindeki beş önemli sınır aşan nehir bulunmaktadır. Bu sular Fırat, Dicle ve Asi nehirleridir. Sınır aşan sular konusu yıllarca gündeme gelmiş ve anlaşma maddelerinde yerini almıştır. Türkiye'nin Güneydoğu komşuları Irak ve Suriye, Dicle Nehri'nin su rejimiyle ilgili ilk talepleri Türkiye'nin 1950'li yıllarda Fırat ve Dicle üzerinde barajlar inşa etmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Irak ve Suriye, Türkiye'nin suyu kendilerine karşı silah olarak kullanacağı endişesiyle; uluslararası ortamda karşı taarruza geçmişlerdir. Nihayet Türkiye ve Irak arasında imzalanan bir protokol uyarınca bölgesel sular sorununu görüşmek amacıyla 1978 yılında bir ortak teknik komite kurulmuş, ancak 1992 yılına kadar bir sonuç alınamamıştır.

Toplantılardan sonuç alınamamasının temelinde, ülkelerin bu bölgelerde söz sahibi olmak istemeleri ve bu konuda uzlaşmaz tutumları olmuştur.

Ortadoğu'da bölgesel ve genel anlamda su sorunu, ülkelerin kendi içlerinde bulunan su rezervlerinin kullanılmasından değil, ülkeler arasında ortak kullanıma açık olan su rezervlerinin paylaşımında sınırsız ve mantıksız isteklerden kaynaklanmaktadır.

Ortadoğu'da sorun yaratan beş su havzası vardır. Bunlar şunlardır:

1. Türkiye'den kaynaklanıp önce Suriye'yi sonra Irak'ı geçen Fırat ile Türkiye'den kaynaklanan Irak'a ulaşan Fırat'la birleşerek Şattülarap'ta Basra Körfezi'ne dökülen Dicle nehirlerinin oluşturduğu havza.
2. Golan tepelerinin batısından kaynaklanıp önce Tiberias Gölü'ne, oradan İsrail işgali altındaki toprakları geçerek Ölü Deniz'e dökülen Ürdün Nehri'nin oluşturduğu havza.

3. Bir kolu Victoria Gölü'nden, diğer kolu Etiyopya'dan başlayarak Sudan'da birleşen Nil Nehri havzası
4. Asi Nehri havzası
5. Batı Şeria ve Gazze Şeridi ile güney Ürdün'deki yeraltı su kaynaklarının oluşturduğu havzalardır.

PROBLEMDE ROL OYNAYAN AKTÖRLER

UN (United Nations) - Birleşmiş Milletler: Dünya Su Konseyi, su tasarrufu konularında siyasi farkındalığı ve eylemi teşvik eden uluslararası bir kuruluştur. Bu kuruluş, fikir alışverişinde bulunmayı ve ortaklıklar geliştirmeyi hedefler. 7. Dünya Su Forumu, uluslararası su topluluğundan katılımcıları bir araya getirerek Güney Kore'de düzenlenmesi planlanıyor.

World Water Council (Dünya Su Konseyi) - Dünya Su Konseyi: Columbia Üniversitesi'nde bulunan Columbia Su Merkezi, kanıta dayalı yenilikler geliştirerek küresel su sorunlarına çözüm arıyor. Örneğin, Afrika'da büyük ölçekli yağmur suyu toplama ve yeraltı suyu şarj sistemleri üzerinde çalışırken, Çin'in Yangtze Nehri havzasında su miktarı ve kalite yönetimi stratejilerini uygulamışlardır. Ayrıca, Amerika'nın su güvenliği ve su-gıda-enerji bağlantısı gibi konularda araştırmalar yürütmektedirler.

BİLDİRİ TEKLİFİNİN YANITLAMASI GEREKEN SORULAR

- Şu anda uluslararası su hukukundaki açıklar nelerdir?
- Paylaşımında anlaşmazlık olan sular, topraklara ne gibi özellikler göz önüne alınarak dağıtılmalıdır?
- Afrika ülkelerindeki su sorununa hukuki alanda getirilebilecek çözüm önerileri nelerdir? Mevcut çözüm önerileri nasıl iyileştirilebilir?
- Su kullanımını kontrol altına almak için nasıl bir yol izlenebilir?
- Suları ülkelere nasıl daha adil bir şekilde paylaşırabiliriz?

ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ

Su hukuku; uluslararası hukukun diğer birçok alanıyla kesişen bir konudur. Delegelerin konferansa katılmadan önce özellikle temsil ettikleri ülke hakkında bu rehberdekinden daha ayrıntılı bir araştırma yapmaları tavsiye edilir.

Google veya herhangi bir arama motoru üzerinden araştırma yapacak bir delege örnek olarak şunları yazarak araştırmasına başlayabilir:

- [Temsil ettiği ülke]’nin su hukuku ile ilgili geçmişi ve ülkenin diğer ülkeler ile ortak kullanıma açık olan su rezervlerinin paylaşımından kaynaklanan problemler,
- [Temsil ettiği ülke]’nin su kaynaklarını kullanımı.

Delegeler konu hakkında daha fazla bilgi almak için aşağıdaki araştırma raporlarını inceleyebilir,

https://www.jura.uni-heidelberg.de/md/jura/mat/band_3_international_water_law.pdf

KAYNAKÇA

<https://eskisakarya.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/344.pdf>

<https://imuna.org/nhsmun/nyc/committees/legal-committee/>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/guvenlikstrtj/issue/7540/99240>

https://en.wikipedia.org/wiki/Middle_East

<https://www.worldwatercouncil.org/en/world-water-council>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95859>

GÜNDEM 2: Gelişmiş ülkelerde uygulanan nüfus kontrol yöntemlerinin doğruluğunun hukuki açıdan incelenmesi

PROBLEMİN TANIMI

Nüfus sürekli değişen bir olgudur. Doğumlar, ölümler, göçler nüfusun niceliğini ve niteliğini sürekli değiştirmektedir. Devletler bu değişimlere göre politikalar izlemektedir. Askeri, siyasi, ekonomik, dini ve sosyal gerekçelerle nüfus artış politikaları bununla beraber artan nüfusun gıda problemleri başta olmak üzere ekonomik, sosyal ve çevreyle ilgili birçok probleme yol açacağı endişeleriyle nüfusu azaltmaya yönelik politikalar geçmişten günümüze uygulanmıştır.

Nüfus politikası/ nüfus kontrol yöntemleri nüfusun büyüklüğü, artış hızı, yersel dağılımı (ulusal ve uluslararası) gibi önemli demografik değişkenleri etkilemek suretiyle ekonomik, sosyal, siyasal ve diğer ortak toplumsal hedeflere ulaşılmasına yardımcı olmak amacı ile hazırlanan tedbir ve programlar şeklinde tanımlanabilir.

Genel olarak devletler üç temel nüfus politikası uygular:

- Nüfus artış hızını artırıcı (pronatalist) politikalar.
- Nüfus artış hızını düşürücü (antinatalist) politikalar.
- Nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirici politikalar.

PRONATALİST POLİTİKA

Tarih boyunca insanlar yeryüzüne egemen olmak istemişlerdir. Bu nedenle toplumdaki insan gücünü arttırmak amacıyla öncelikle üremeyi teşvik etmişler, aynı zamanda sağlıklı yaşama süresini uzatabilmek amacıyla çeşitli tıbbi tedbirler almışlardır. Günümüzde doğumların azalarak nüfusun yaşlanmasıyla nüfusun dinamik özelliğini kaybedeceği, işgücü oranının azalacağı, nüfusun azalmasının ülkenin askeri gücünü azaltması dolayısıyla nüfusun mevcudiyetinin ve istikbalinin tehlikeye gireceği gibi endişeler pronatalist politikaların güdülmesinin temel sebeplerindendir.

ANTİNATALİST POLİTİKA

Nüfus artışını yavaşlatan politikadır. Dünya ülkelerinde, insanlık tarihi boyunca asıl önemli yeri işgal eden nüfus politikası budur. Nüfus artışını yavaşlatma konusunda rol oynayan en önemli faktör gebeliği ve doğumu önleyen, doğumdan sonra çocuk sayısını azaltan önlemlerdir. Gebeliği engelleyen önlemler, kürtaj ve tarihin kanlı sayfalarına geçmiş olan çocuk katliamları; nüfus kontrolünün tarih boyunca yaygın olarak uygulanan örnekleridir. Ayrıca gebeliği önleyici önlemler nüfus artışını kontrol hedefine yönelmiş bir nüfus politikasının temel unsurları arasında yer almaktadır.

Bu politikayı savunanlara göre artan nüfus miktarı, toplumdaki bireylerin yaşam standardını düşürür.

NÜFUSUN NİTELİK VE NİCELİĞİNİ İYİLEŞTİRMEK AMACIYLA UYGULANAN NÜFUS POLİTİKALARI

Bu politikanın amacı, nüfusun miktarının ve büyüklüğünün yanında, nüfusun bedeni yetenek, güç-kuvvet, sağlık ve eğitim yönünden kalitesinin de yükseltilmesidir. Sadece nüfusun kalitesini iyileştirmeye yönelik bir nüfus politikası örneği tarihte nadir görülmekle birlikte, nüfus artışını sınırlayıcı politika çeşitlerinde kalitenin de kontrol edildiği bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

BAZI NÜFUS POLİTİKASI SORUNLARI

- Nüfus kontrol yöntemlerinin kadınlar üzerindeki denetimi
- Nüfus kontrol yöntemlerinin bazı durumlarda bireylerin özgürlüklerini kısıtlaması
- Aileler üzerinde kurulan toplumsal baskı
- Tarih boyunca üçüncü dünya ülkeleri vatandaşlarına dayatılan zorunlu doğum kontrol yöntemleri
- Nüfusu kontrol altında tutmak için geçmişte uygulanan toplu çocuk katliamları
- Etnik azınlıklara zorunlu uygulanan nüfus kontrol yöntemleri

Nüfus politikası sorunları; ulusal ve uluslararası alanda önemli hukuki problemlere yol açmaktadır. Oluşan etik problemlerin, ülkeler ve toplumlar üzerinde yaratacağı olumsuz etkileri incelemek ve en aza indirmeye çalışmak her ülkenin iç ve dış politikadaki sorumluluğu olmalıdır.

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Popülasyon: Fransızca kökenli bu kelime varlık, nüfus anlamına gelir, aynı tür bireylerin belli bir alanda yaşaması ile oluşur.

Öjeni: 20. yüzyılın başında popülerlik kazanan, istenilen olarak kabul edilen kalıtsal özelliklerin oluşumunu artırmak amacıyla bir insan popülasyonunda üremenin nasıl düzenleneceğini inceleyen bir teoridir. Zıttı disjeniktir.

Natalizm: Varoluşun temelini üremek olarak gören, özel hayatta geniş aileleri, siyasi alanda ise nüfus artışını savunan bir düşünce akımıdır. Destekleyenlere pronatalist, karşıtlarına antinatalist denir.

İdeoloji: Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütününe denir. Fransızca kökenli bir kelimedir.

Üçüncü Dünya Ülkeleri: 1952’de bir Fransız tarihçi tarafından ortaya atılan bu kavram, Amerika’nın, Sovyetler Birliği’nin ya da Çin’in müttefiklerinden biri olmayan, Afrika, Asya ve Latin Amerika’nın gelişmekte olan ülkelere verilen addır.

PROBLEMİN TARİHÇESİ VE ZAMAN ŞERİDİ

Geçmişte nicel tedbirlere eşlik edebilen nitel bir nüfus politikası, öjeni başarısı için hayati önem taşıyordu; Dahası, bu özellikle savaşlar arası dönemlerde hem devlet hem de öjenikler için ulusal bir görevdi. Nüfus politikasını ve öjeniyi bir araya getiren olay I. Dünya Savaşı’ydı. Örnekler arasında Alman ve Avusturya Nüfus Politikası Dernekleri ve Macar Irk Hijyeni ve Nüfus Politikası Derneği bulunuyordu.

Savaşın getirdiği dramatik demografik değişikliklerin ardından, nüfus uzmanları evlilik ve gayri meşru çocuklar arasındaki ilişki, beslenmenin önemi, ekilebilir arazilerin dağılımı, işsizlik oranları gibi birçok faktörü gözden geçirdi. Öjeni ve nüfus politikası alanında pratik önlemler için tüm bu kılavuz ve önerilerin Avrupa’nın çok ihtiyaç duyulan demografik büyümesini sağlaması gerekiyordu. Birçok açıdan, İtalya’nın faşist refah programı bu amaca model olarak hizmet etti. 1925 yılında kurulan Ulusal Annelik ve Bebeklik Koruma Örgütü, nüfusun miktarını ve kalitesini arttırmak için olumlu teşvikleri vurguladı. Faşist demograflar ve öjenikler, anne ve çocuk refahını kırsal kalkınma planlarıyla birleştirmeye çalıştılar, aslında bu yaptıklarıyla ülke çapında bir sosyal ve biyolojik mühendislik programı sunuyorlardı.

Bu programlar kademeli olarak 1920’lerde ve 1930’larda devrildi ve natalist demografik büyüme fikirleri ve büyük aileleri öjenik düşüncenin merkezine yerleştirdi. Her bir Avrupa ülkesinde, öjenik nüfus politikaları ulusal koşullara göre çeşitli tonlar üstlendi. Amerika Birleşik Devletleri’nde bir biyolog, öjeniklerin spesifik ailelerden yavruların kalitesine çok fazla dikkat ettiklerini ve hızlı doğumun eşit derecede önemli meselesini kaybettiklerini iddia etti. Bir dizi bilimsel ve popüler makalede, nüfus kontrolü ideolojisini ifade etmeye başladı. Mevcut öjenik propagandanın çoğunu eleştirirken, inci temel öjenik ilkeleri reddetmedi. Sadece nicel ve nitel düşüncelerin önemini vurguladı. Örneğin, Orta ve Doğu Avrupa’da, yeniden yerleşim gibi nüfus politikalarına özel olarak adanmış olan ve diğer etnik gruplar tarafından depo edilmiş veya tehdit altında olduğu algılanan bölgelerin ırksal karakterini güçlendirmek için özel bir devletti.

1940 yılına gelindiğinde, öjenik nüfus politikaları, Bulgar’ın ulusun korunması için Bulgar hukuku, Macaristan’daki ailenin ve nüfusun korunması için Ulusal Fon, Macaristan’da Korunma Yasası tarafından kabul edilen Avrupa’da norm haline geldi.

Ülkenin demografik potansiyelini korumak, sosyal veya etnik olarak tanımlanmış olsalar da, “disjenik grupları” ortadan kaldırma araçlarının yanı sıra birincil politik önem kazandı. Devlete ailenin ve ulusun korunma yetkileri ile yatırım yaparak, sosyal ve biyolojik gelişme fikirlerinin yenilikçi yollarla birleştirildiği yeni bir öjenik ahlak tasarlandı. Bir yandan, sosyal hijyen, halk sağlığı ve aile refahı geniş öjenik kavramına dayanıyordu; Öte yandan, siyasi reform ve ekonomik kalkınma, ırkın korunmasıyla ilgili hale geldi.

II. Dünya Savaşı'nın (1939-1945) ardından ABD, daha önce İngilizler ve daha az ölçüde Fransızlar tarafından taşınan uluslararası ekonomik ve siyasi katılım mantosunu miras alan küresel güç için bir yarışmacı olarak ortaya çıktı. 1952'de ABD'nin endüstriyel ve ticari genişlemesi ve gelecekteki beklentileri değerlendirmek amacıyla bir mavi kurdeleli komite (ABD’de seçili insanlardan oluşan, bir soruyu araştırmak, analiz etmek için oluşturulan grup) oluşturuldu.

Konseyin ilk büyük projelerinden biri, rahim içi araç ve nihayetinde ilk doğum kontrol hapı dahil olmak üzere çeşitli doğum kontrol biçimleriyle ilgili araştırmaların finanse edilmesi idi. Nisan 1956'da Porto Riko'da başlayan ilk denemeler, Hindistan ve Pakistan gibi diğer Üçüncü Dünya ülkelerinde saha araştırmalarına yol açtı. Bu çalışmaları teşvik etmek için kullanılan en önemli teşviklerden biri, daha az çocuğu olan ailelerin elde edeceği ekonomik faydalardı. Bu tür pilot nüfus kontrolü hareketlerinin uygulamaya konduğu ülkelerde ciddi bir direnişle karşılaşması, yerel halkın meseleye oldukça farklı baktığını düşündürdü. Programlar, üreme yaşamının kültürel ve sosyal bileşenleri hakkında bir fikir verdi. Tarımsal, Üçüncü Dünya ülkelerindeki pek çok kişi için, bir şekilde ekonomik hayatta kalmayı garanti altına almanın tek yolu geniş ailelerdi.

Aynı zamanda Çin de 1949'da Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla doğum kontrolü ve aile planlaması kullanımını teşvik etmeye başladı, ancak bu tür çabalar 1976'da Mao Zedong'un ölümüne kadar ara sıra ve gönüllü olarak kaldı. 1970'lerin sonlarında Çin'in nüfusu hızla bir milyara yaklaşıyordu ve ülkenin Deng Xiaoping liderliğindeki yeni pragmatik liderliği, hızlı bir nüfus artış hızı haline gelen şeyi frenlemeyi ciddi şekilde düşünmeye başlıyordu. 1978'in sonlarında, aileleri ikiden fazla çocuk sahibi olmaya teşvik eden ve bir çocuk tercih edilen bir gönüllü program açıklandı. 1979'da aile başına limiti bir çocuk yapma talebi arttı. Bununla birlikte, bu daha katı gereklilik daha sonra ülke çapında iller arasında eşit olmayan bir şekilde uygulandı ve 1980'de merkezi hükümet tek çocuk politikasını ülke çapında standartlaştırmaya çalıştı. 25 Eylül 1980'de Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından parti üyelerine yönelik olarak yayınlanan bir kamu mektubu herkesi tek çocuk politikasına uymaya çağırdı ve bu tarih genellikle politikanın resmi başlangıç tarihi olarak anıldı.

Çocuk için ek gelir ya da indirim gibi politikalar da bu yıllarda başladı. Nüfus artırma politikası izleyen ülkeler (Singapur, Danimarka vb.) her doğan çocuğa aylık maddi destekte bulunuyordu.

80' li yıllarda pronatalist politika izleyen birçok ülke, ekonomik baskı, çevresel sürdürülebilirlik vb. sebeplerden dolayı antinatalist politika izlemeye başladı.

ÜLKELERİN NÜFUS POLİTİKALARI

Çin

1970'lerin sonunda Deng Xiaoping (ÇKP (Çin Komünist Partisi) Merkezi Danışma Komisyonu Başkanı), 2000 yılına kadar kişi başına yıllık geliri dört katına çıkarma hedefi koydu ve nüfus artışını sınırlamanın bu amaca olası katkısını vurguladı. 1980 yılında ÇKP Merkez Komitesi, tüm Komünist Parti ve Komünist Gençlik Birliği Üyelerine, Nüfus Artışının Kontrol Edilmesi Konusunda Açık Mektup göndererek, çiftlerin “tek çocuk” olarak anılan tek çocuk sahibi olmaları gerektiğini belirtti. Mektupta, başta her düzeydeki liderler olmak üzere tüm parti ve kadrolardan, Devletin çağrısına kulak vermeleri, halka örnek olmaları, politikayı desteklemeleri ve aile planlaması çalışmalarını agresif bir şekilde ilerletmeleri istendi. Kentsel alanlardaki anaokullarına kabul, okullara kayıt, bakım bakım, fabrikalarda işe alım, barınma ve sosyal yardım vb. hükümet tarafından tahsis edildi. Sonuç olarak, kent yönetiminin garantisini kabul etmesi daha kolay oldu ve geniş alanlardaki ailelerin çoğu tek çocuk sahibi olmaya ikna edildi. Bir çocuk sahibi olmayı kabul edenler, onlara nakit para, kamu kreşlerine daha kolay erişim, çocuklar için daha fazla eğitim fırsatı, ilaç bakım sübvansiyonları, daha iyi barınma ve ek yardımlar dahil olmak üzere devletten ödüller alma hakkı veren bir "tek çocuk sertifikası" alacaktı. Bu politika 2016 yılına kadar devam etti, şu an 2016 yılından beri Çin'de 2 çocuk yapılmasına izin veriliyor.

Hindistan

Hindistan'ın 1950'lerin başında başlatılan ilk büyük nüfus politikası, gönüllü aile planlaması yöntemleriyle nüfus artışını kontrol etmeyi amaçlıyordu. Bu program, daha küçük aile boyutlarını teşvik etmek için eğitim ve doğum kontrol yöntemlerine erişim sağlamaya odaklandı. Yeterli kontrol sağlanamayınca 1975-77 yılları arası Hindistan başbakanı tarafından ulusal acil durum ilan edildi ve zorla kısırlaştırmadan oluşan bir planlama izlenmeye başlandı. Sadece 1976'da yaklaşık 6,2 milyon erkeğin kısırlaştırıldığı ve bu dönemde başarısız operasyonlarda 2.000'den fazla erkeğin öldüğü tahmin ediliyor. Bu katı politika 80'lerde sona erdi.

1994'te Hindistan, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'na (ICPD) imza attı ve bu, nüfus istikrarının eğitim ve okuryazarlık düzeylerini ele alarak sağlanabileceği konusunda hemfikir oldu. Nisan 1996'da, hedeflere dayalı yaklaşım terk edildi ve demografi yerine toplum ihtiyaçları ve sağlığına odaklanan merkezi olmayan bir yaklaşımla değiştirildi. 2005 yılında başlatılan Ulusal Kırsal Sağlık Misyonu (NRHM), gönüllü aile programını ergen, anne ve çocuk sağlığı ile güçlü bir şekilde ilişkilendirir. Ulusal Planlama Politikası (NPP) 2000, acil hedefi olarak karşılanmamış aile planlaması ihtiyacını karşılamayı ve uzun vadeli hedefi olarak nüfusu istikrara kavuşturmayı ortaya koydu. Bunu başarmak için Hükümet, halka genişletilmiş bir doğum kontrol yöntemi seçeneği sunmaya çalışan doğum kontrolüne "kafeterya yaklaşımı"nın (cafeteria approach) öncülüğünü yaptı. Bu uygulama o zamandan beri Hindistan'da aile planlamasına hakim oldu.

Bugün, Hindistan büyümeye devam ediyor ve artan yaşam süresi ve doğurganlık çağındaki insanların büyük oranı nedeniyle kısa bir süre içinde Çin'i geçerek şu anlık dünyanın en kalabalık ülkesi olacağı ve 2060'larda bu popülasyonun azalacağı öngörülüyor. [8]

Romanya

1966'da Nicolae Ceausescu (Romanya Cumhurbaşkanı), ülkesinin nüfusunu büyük ölçüde artırmayı planladı. Kürtaj, doğum kontrolü ve cinsellik ve üremeye ilgili tüm kitaplar da dahil olmak üzere cinsel eğitimi yasakladı. Kadınlar birkaç ayda bir iş yerlerinde toplanıyordu ve hamilelik belirtileri açısından inceleniyorlardı. Eğer bir çocuk uygun zamanda gelmiyorsa, kadın sorgulanabilir ve para cezasına çarptırılabilirdi. Romanya vatandaşları için sorun, kötü bir ekonominin yanı sıra beslenme ve sağlık hizmetlerinin olmamasıydı. Bu yüzden kondom ve doğum kontrol hapları kaçakçılığı başladı ve yasadışı kürtaj yapılmaya başlandı. Çocuklar, yoksul ebeveynler tarafından terk edildi ve 1988'de Romen yetimhaneleri, terk edilmiş çocuklarla kapasitelerinin ötesinde dolduruldu. 1989'da hükümet devrildi ve kürtaj yasağı da dahil olmak üzere bu politikalar iptal edildi.

Endonezya

Nüfus kontrolünde dünyadaki en başarılı ülkelerden biri olan Endonezya, 1970'ler ve 1980'lerde, özellikle Java ve Bali'nin daha yüksek nüfuslu bölgelerinde, nüfus artış hızını başarıyla düşürdü. 1970'te hükümet aile planlaması klinikleri kurdu ve topluluklar, kliniklerle ilişki kurmak için köy eşleri veya yerel liderlerin liderliğinde Kadın Kabul Kulüpleri şeklinde örgütlendi. Kadınlar, çoğu bariyer yönteminden daha güvenilir doğum kontrol biçimleri oldukları için RİA'lara (Rahim İçi Araç) ve doğum kontrol haplarına yönlendirildi. Daha sonra, tedarik eksikliği veya tıbbi gözetim nedeniyle hap kullanmayı bırakma olasılıkları daha yüksek olduğundan, kırsal kesimdeki kadınlar RİA kullanmaya teşvik edildi. Endonezya sistemi, kadınlara en çok teşvik edilen seçenekler olarak RİA'lara ve doğum kontrol haplarına odaklandığı için eleştirildi. Endonezya ayrıca, kabul edenler için teşvikler, konuşmalar ve küçük hediyelerle dolu piknik veya parti benzeri bir atmosfere sahip "toplu RİA 'safarileri'" kurdu. Kabul edenlerin propaganda, ataerkillik ve katılım için ödüller yoluyla zorlandığına dair bazı endişeler vardı. RİA her kadın için en iyi doğum kontrol yöntemi olmayabilir, çünkü yan etkileri olabilir ve takip bakımı gerektirir. Ancak hükümet, uzun vadede daha küçük bir nüfusun fayda sağlayacağını belirterek politikaları savundu.

Sahra Altı Afrika

Asya'daki doğurganlık düşerken -bazen demografik geçiş teorisinin gerektirdiği tam ekonomik gelişme olmasa bile- benzer nüfus profillerine sahip Sahra altı Afrika ülkeleri yüksek büyüme oranlarına sahip. Sebepler net değil, ancak bazıları tarih boyunca iyice yerleşmiş olan sosyal ve kültürel kalıpların bir etkisi olabileceğine inanıyor. Tarihsel olarak, Afrika dünya görüşü sonsuz soy üzerine kuruludur. Soy ve soy anahtardır ve maneviyat kavramlarının yanı sıra erdem (örneğin, birçok çocuk erdem için bir ödüldür) ve günah (örneğin, kısır bir kadın cezalandırılıyor) olarak yansıtılır. Atalara tapınma, baba için sınırlı bir ölümsüzlük biçimidir ve aslında, soyundan gelenlerin belirli ayinleri yerine getirmemesinin, bir babanın ruhunu öbür dünyada ölüme mahkum ettiğine inanılır.

Sosyal olarak, evlilik, en azından geleneksel anlamda, özellikle önemli değildir. Çok eşlilik yaygındır ve meşruiyet kaygısı Batı Dünyasındaki ile aynı değildir. Kadınlar çocuk doğurur ve büyütür ve doğası gereği tarımsal olan el işlerinin çoğunu yapar. Bu nedenle Afrikalılar, geniş ailelerin daha iyi olduğuna ve aslında ekonomik olarak daha iyi durumda olduğuna inanıyor. Ayrıca evli kadınların kocanın soyundan çocukları da vardır, dolayısıyla kadının ne zaman ve kaç çocuk sahibi olacağına kocanın ailesi karar verebilir. Erkeklerin karıları tarafından üretilen çocuk sayısını azaltmayı seçmeleri için çok az teşvik vardır çünkü erkekler çocuklara çok az mali destek sağlar ve ölümden sonra atalara tapınmanın yanı sıra onlardan mali ve diğer yaşam boyu destek alacaklardır. Aileler genellikle Batı tarzı çekirdek aileler değil, teyzeler ve amcalar tarafından büyütülen çocuklarla gruplar halinde yaşayan geniş ailelerdir. Aileler genellikle ortak toprak kullanım hakkına veya klan mülkiyetine sahiptir, bu nedenle daha büyük bir klan, daha güçlü bir aile anlamına gelir. Ekonomik olarak, Afrika'nın toprağı kitlesel tarıma uygun değildir, bu nedenle Batı'nın toprak mülkiyeti ve maddi zenginlik birikimi kavramları Afrika'da aynı önem düzeyine yükselmedi. Batı dinleri Afrika kültürüne nüfuz etmemiştir, bu nedenle atalara tapınma ve özen göstermenin eski biçimleri hâlâ mevcuttur. Sağlık hizmeti mevcut olmayabilir veya yetersiz olabilir ve bebek ölüm oranı çok yüksektir. AIDS salgını özellikle Afrika nüfusu için yıkıcı oldu. Kadınlar, soyunu devam ettirecek çocukları olmadan ölmekten endişe duyabilirler ve aile soyunu devam ettirecek çocukları olmadan ölme riskini azaltmak için mümkün olduğu kadar çok çocuk sahibi olabilirler.

Daha yakın zamanlarda, kentleşme, ortak toprak mülkiyetinden ziyade bireysel mülkiyetle birlikte tüm kıtada meydana geliyor. Sağlık hizmetleri muhtemelen Afrika'daki nüfus artış hızında uzun vadeli bir azalmanın anahtarıdır - kısırlığı azaltmak, çocukların hayatlarını kurtarmak ve karışıma anlamlı bir aile planlaması getirmek.

GÜNCEL DURUM VE İÇİNDE BULUNULAN PROBLEMLER

Günümüzde de devletler kendi menfaatleri doğrultusunda nüfus politikaları izlemekte ve nüfusu kontrol edebilmek için vatandaşlarını yönlendirmektedirler.

Bu nüfus politikaları izlenirken uygulanan doğum kontrol yöntemleri zamanla egemen grupların diğerlerini kontrol etmelerini sağlayan bir araca dönüşmüştür.

20. yüzyıldan günümüze bazı uygulamalar devam etmekte ve etik ve hukuki sorunlara yol açmaktadır.

- Günümüzde zorla kısırlaştırmanın açıkça insan hakları ihlali olduğu bilinmesine rağmen 20. yüzyılda 70.000 Amerikalının zorla kısırlaştırıldığı belgelenmiştir. Dünya genelinde zorla kısırlaştırılan bireylerin bir çoğu hapishane mahkumu, fiziksel engelli bireyler, etnik azınlıklara mensup kişiler, toplama kamplarındaki mağdurlar ve zihinsel olarak engelli olan bireylerdir. Son yıllarda rıza dışı kısırlaştırmaların durdurulması için

Çıkarılan yasalara rağmen özellikle ABD, Kanada, Hindistan ve Çin'de suistimaller sebebiyle yüzlerce zorla kısırlaştırma olayı raporlanmıştır.

- Bazı toplumların kültürleri, dinleri, yönetim şekilleri, izledikleri nüfus artış politikaları sebebiyle kürtajın yasal olmadığı ülkelerde bebek ve anne ölüm oranlarının oldukça yüksektir. Ayrıca kürtajın yasak olduğu ülkelerde yasa dışı kürtaj sebebiyle kadınlarda yüksek ölüm oranları görülmektedir. Buna  rnek olarak Romanya h k metinin 1960'lı yıllarda uyguladığı pronatalist politikalar sebebiyle kürtaj yasaklarının yürürlükte olduğu yıllar arasındaki ölüm oranları verilebilir. 1967-1989 arasđ 25 bin kadın yasadışı sağlıksız şartlarda gerçekleşen k rtajlardan dolayı hayatını kaybetmiştir.

PROBLEMDE ROL OYNAYAN AKTÖRLER

UN (United Nations) Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
Nüfus ve kalkınma, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve toplumsal cinsiyet konularında çalışan uluslararası bir kalkınma kuruluşudur. Aile planlamasına evrensel erişim sağlamak, anne ölümlerini azaltmak, ICPD(International Conference on Population and Development) gündemindeki ilerlemeyi hızlandırmak gibi hedefleri bulunmaktadır.

World Health Organisation (Dünya Sağlık  rg t )

- Sağlık hizmetlerini geliştirmek, dünyayı güvende tutmak ve savunmasız kişilere hizmet etmek için uluslararası çapta çalışmaktadır.

Ülkelerin kendi nüfus kontrol büroları

- Türk Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Sosyal adalet ve refahın gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri almak, çeşitli fizyolojik, ekonomik ve sosyal risklere karşı sosyal sigorta hizmetlerini uygulamak, sosyal güvenlik imkanını sağlamak, bu imkanları yaygınlaştırmak ve geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak görevlerindendir.

B LDİRİ TEKLİFİNİN YANITLAMASI GEREKEN SORULAR

- Popülasyon kontrol yöntemleri nasıl daha etik ve adil olabilir?
- Uluslararası hukukta popülasyon kontrol yöntemlerinin etiği ve kurallarıyla ilgili açık nokta var mı?
- Artan popülasyonu kontrol altına almak için nasıl bir yol izlenebilir? Ne gibi kurallar konulabilir?
- Günümüzdeki zorla kısırlaştırmaları engellemek için neler yapılabilir?
- Gelişmekte ve geri kalmış ülkelerdeki kadınlara doğum kontrolü gibi imkanlara ulaşmalarını sağlamak amacıyla neler yapılabilir?

- Hindistan'ın 70'li yılların ortalarında uyguladığı kısırlaştırma politikası, artan popülasyon sorununa bir çözüm olabilir mi?

ARAŞTIRMA ÖNERİLERİ

Nüfus kontrol yöntemleri, politikaları; uluslararası hukukun diğer birçok alanıyla kesişen bir konudur. Delegelerin konferansa katılmadan önce özellikle temsil ettikleri ülke hakkında bu rehberdekinden daha ayrıntılı bir araştırma yapmaları tavsiye edilir.

Google veya herhangi bir arama motoru üzerinden araştırma yapacak bir delege örnek olarak şunları yazarak araştırmasına başlayabilir:

- [Temsil ettiği ülke]'nin izlediği nüfus kontrol politikaları ve bu politikaların hukuktaki yeri,
- [Konferanstaki ülkelere biri]'nin nüfus kontrol politikaları ile ilgili geçmişi.

Delegeler konu hakkında daha fazla bilgi almak için aşağıdaki araştırma raporlarını inceleyebilir,

https://pages.mtu.edu/~asmayer/rural_sustain/population/ethics.pdf

https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2015_highlights.pdf

KAYNAKÇA

<https://sozluk.gov.tr>

[https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/176325/mod_resource/content/0/Hafta%205_Kalkınmanın%20Sınıflandırılması%20ve%20Coğrafyası.pdf#:~:text=%22Üçüncü%20Dünya%22%2C%20bugün%20Afrika,\(örneğin%20Mali\)%20ülkeleri%20içerir](https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/176325/mod_resource/content/0/Hafta%205_Kalkınmanın%20Sınıflandırılması%20ve%20Coğrafyası.pdf#:~:text=%22Üçüncü%20Dünya%22%2C%20bugün%20Afrika,(örneğin%20Mali)%20ülkeleri%20içerir)

<https://www.genome.gov/about-genomics/fact-sheets/Eugenics-and-Scientific-Racism#:~:text=Eugenics%20is%20the%20scientifically%20erroneous,ills%20through%20genetics%20and%20heredity>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Antinatalizm>

<https://research.rug.nl/en/publications/international-encyclopedia-of-the-social-and-behavioral-sciences->

<https://www.britannica.com/topic/one-child-policy>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4657744/>

<https://populationmatters.org/news/2022/11/indias-coercive-population-policies/>

<https://commons.stmarytx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1038&context=thestmaryslawjournal>

<https://www.jstor.org/stable/1973536>

<https://www.unfpa.org>

<https://www.who.int>

<https://www.aile.gov.tr>

<https://ihpi.umich.edu/news/forced-sterilization-policies-us-targeted-minorities-and-those-disabilities-and-lastest-21st>

<https://www.jstor.org/stable/2624840>

[https://www.researchgate.net/publication/280793471 Socialist Mothers and their Legacies Migration Reproductive Health and 'Body-Memory' in Post-Communist Romania](https://www.researchgate.net/publication/280793471_Socialist_Mothers_and_their_Legacies_Migration_Reproductive_Health_and_'Body-Memory'_in_Post-Communist_Romania)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Antinatalizm>